

TE VEEL
DAKLOZEN
BLIJVEN
VERBORGEN

TE VEEL
DAKLOZEN
BLIJVEN
VERBORGEN

TE VEEL
DAKLOZEN
BLIJVEN
VERBORGEN

Doe een gift:
BE33 0017 2892 2946
of

www.ilot.be
info@ilot.be • 02 537 20 41
Kerkstraat 73 • 1060 Brussel

Krant van de schenkers - driemaandelijks
April, mei, juni 2023
P 918837
Afgiffekantoor: Brussel X
V.U. : Ariane Dierckx, Kerkstraat 73 - 1060 Brussel

WEG UIT DE DAKLOOSHEID

EDITORIAAL

Lange tijd was het gemakkelijk om er niet aan te denken. Of om ervan uit te gaan dat wat we zagen, klopte. “Dakloos” betekende vooral een man. Liefst ongeschoren. Met vuile kleren en gaten in zijn schoenen. Een gezicht dat getekend is door het leven. Duidelijke tekenen waarmee men “de dakloze” kan herkennen, en ook stuk voor stuk barrières. Die ons niet beletten om hun ellende te delen, maar die noodzakelijkerwijs wel voor een afstand zorgden. Een kloof tussen de man die alleen op stuk karton zat en de jonge vrouw die naar hem keek. Een vrouw die dacht dat het haar niet zou overkomen. Ja, wat zou haar niet overkomen? En waarom niet? Waarom zou je gender je beschermen tegen dakloosheid?

Die vraag is niet langer aan de orde. In 2023 is verborgen dakloosheid ook en zelfs vooral een probleem van vrouwen, weet men. Een realiteit die eerst onzichtbaar was maar die door onze recentste initiatieven, zoals het onderzoek naar geweld tegen dakloze vrouwen, aan het licht is gekomen. Met als gevolg dat ‘t Eilandje in juni **het eerste Dagopvangcentrum voor vrouwen in België opent**. Een eerste stap in een bewustwording, maar nog meer het begin van een nieuwe strijd die we moeten voeren. Omdat dakloosheid een duizendkoppige draak is. Waarvan de vele koppen de strijd tonen van een maatschappij die met zichzelf in de knoop ligt.

En die de betrokkenen zou doen geloven dat zij vooral zelf verantwoordelijk zijn voor hun situatie. Het drama van een tijdperk dat niet in staat om de mensen die lijden te begeleiden, maar wel de referentie is geworden als het erop aan komt om hen met de vinger te wijzen. “Hen”, dat zijn vrouwen waarvan het parcours op straat er vooral een is met alle mogelijke soorten geweld: sociaal, economisch, fysiek, psychologisch, seksueel, ...

Die vrouwen die, vóór ze op straat belanden, al in die vorm van onbenoemde dakloosheid zaten. Onzichtbaar, maar zo aanwezig. Wanneer ze niet wegkunnen bij een gewelddadige echtgenoot, een tijdje logeren bij een meevoelende vriendin, de druk van een onverzettelijke huisbaas voelen of veroordeeld zijn om op straat te wonen, met de paniek dat hun kinderen het geweld van de straat gaan moeten doorgaan, ... Ze zijn opgesloten, in die vicieuze cirkel, het keurslijf dat maakt dat deze vorm van (nochtans veel voorkomende) dakloosheid onzichtbaar bleef.

Het toppunt wanneer je je zo alleen voelt. Alleen en bijna schuldig omdat je alleen bent. Omdat je niet gehoord of begrepen wordt, of er niet naar je geluisterd wordt. De omvang van die vorm van dakloosheid kunnen we nog steeds niet becijferen, maar we hebben woorden om het te benoemen. **De verhalen van de vrouwen die elke dag naar onze diensten komen. En die maken dat ieder van ons zich er bewust kan van worden.** De noodzaak om samen vooruit te kunnen. Zonder ooit nog onze ogen daarvoor te sluiten.

Dank u voor uw tijd om kennis te nemen van deze realiteit en voor uw steun aan ons!

Ariane Dierickx

Ariane Dierickx

Algemeen Directrice van ‘t Eilandje

VIER VRAGEN AAN...

AXELLE LEMAIRE, maatschappelijk werkster en assistent-psychologe in het Crisisopvanghuis voor vrouwen en gezinnen van ‘t Eilandje.

Hoeveel van je tijd gaat dagelijks naar verborgen dakloosheid?

Dat is best wel veel, eigenlijk. Dat hangt samen met het schuldgevoel, het gevoel van schaamte dat elke gebruikster mee zich meedraagt. Dat is het rechtstreekse gevolg van het gebrek aan steun, hulp en luisterbereidheid waarmee die vrouwen in de loop van hun hele traject geconfronteerd worden. Daar begint het schuldgevoel al.

Volgens het discours dat de vrouwen in hun omgeving vaak horen, is het normaal dat ze het geweld hebben ondergaan dat er vaak toe leidt dat ze daarna op straat belanden. Dat geweld kan fysiek, seksueel, psychologisch of economisch zijn, maar is altijd de aanleiding voor een traject op de dool.

Een traject dat vervolgens leidt naar een zeer kwetsbare situatie, en dan naar dakloosheid, wat ze niet willen uit vrees voor een oordeel. Dat is een van de vormen van verborgen dakloosheid. En het is vooral een vicieuze cirkel die hen niet helpt om hun leven herop te bouwen, het helpt niet om te herstellen.

Hoe kan je een vertrouwensband opbouwen met mensen die zich zo onzichtbaar moeten maken om hun situatie te verbergen?

Het is nooit onze bedoeling om te overtuigen. En zo potentieel tot nog meer geweld te leiden. Het is enkel ons opzet om een band, een relatie te creëren. Om onder woorden te brengen wat men in hun privéleven meestal verzwijgt. Wat taboe is. Waarover het stil blijft. Over wat verborgen is. Over wat men niet zou willen zien, maar er wel

is. Ik zou zeggen dat er niet één manier is om te werken. We passen ons vooral aan aan de persoon die we tegenover ons hebben, aan het verhaal dat die ons vertelt, maar de basis is altijd de luisterbereidheid.

Is een deel van uw werk niet om te zorgen dat die vrouwen hun situatie onder ogen zien en aanvaarden?

We zien alleszins dat vele moeders, wanneer ze bij ons aankomen, ‘t Eilandje niet willen zien als een Opvanghuis voor daklozen. Ze zeggen liever dat het een vakantiehuis is. Een plaats waar hun kinderen zich goed gaan voelen, waar ze zich gaan kunnen amuseren. En heel snel moeten wij zeggen dat we geen vakantiehuis zijn. Ook daar is het een kwestie om de realiteit te benoemen. Want die realiteit aanvaarden is een essentiële stap om je leven te kunnen heropbouwen. Uiteraard passen we ons aan de leeftijd van elk kind aan, maar het is ook onze job om uit te leggen dat mama op dit moment wat moeilijkheden heeft en dat ze hier een plaats hebben om zich veilig te voelen en om de hulp te vinden die ze nodig hebben. En om te proberen zo spoedig mogelijk opnieuw een eigen thuis te vinden.

Statistisch zouden nauwelijks meer dan 20% van de daklozen vrouwen zijn. We weten echter dat die officiële cijfers een vals beeld geven. Hoe kunnen we uitleggen dat die vrouwen zo weinig zichtbaar zijn op straat?

Omdat vrouwen weten dat ze nergens veilig zijn. Ze zijn zelfs thuis niet veilig, waar ze met partnergeweld te maken hebben. En al helemaal niet op straat, die ze ten allen prijzen vermijden omdat de openbare ruimte, vooral ‘s nachts, een risico op agressie inhoudt. Plots, wanneer ze geen woning meer hebben, omdat ze een gewelddadige partner hebben verlaten of omdat ze als alleenstaande moeder de rekening niet meer alleen kunnen betalen, hanteren ze een hele resem strategieën om de straat te vermijden: bij een vriendin op de bank slapen, tijdelijk in een auto logeren, enz. Wanneer ze op straat zijn,

doen ze er alles aan om niet gezien te worden en agressie te vermijden: de hele nacht blijven stappen, zich mannelijk voordoen, enz. En vooral zorgen dat het niet opvalt dat ze rondlopen. Al die situaties van verborgen dakloosheid ontsnappen aan de tellingen, waardoor volgens de statistieken minder vrouwen dan mannen op de dool zijn. Hoewel we wel degelijk zien dat ze duidelijk in zeer kwetsbare situaties verkeren.

Feit is dat wanneer een vrouw bij ons aanklopt, ze een enorme weg heeft afgelegd. Ook omdat er echt schrik is om over de drempel te gaan. Voor ze bij ons binnenkomen, hebben ze al lang verborgen en in een grote eenzaamheid geleefd.

**“ZE WETEN NIET
DAT IK 'S AVONDS
NIET NAAR
HUIS GA.”**

“Ik probeer eruit te geraken voor mijn kinderen”

Het is een paradox, maar de meeste daklozen wonen niet op straat.

Ook al is dit een zeer zichtbare realiteit, het is slechts het topje van de ijsberg, namelijk 5% volgens een studie die de UC Louvain, de KU Leuven en de Koning Boudewijn Stichting hebben uitgevoerd¹. Dit onderzoek toont aan dat de meeste betrokkenen dakloosheid vooral verborgen willen houden. Die discretie zou vooral verklaard worden door de schrik voor de blik van de andere.

“Ik heb een heel eenvoudige techniek: ik vertel nooit de waarheid. Alleszins niet bij de eerste ontmoeting. Omdat het een onjuist beeld zou geven. En meteen tot een oordeel zou leiden.” Haïcha, 39 jaar, kent alle trucen van een dubbelleven. Het leven als huismoeder die tegenover haar omgeving moet verbergen dat ze al 5 maanden naar het Crisisopvanghuis voor vrouwen en gezinnen van ‘t Eilandje moet komen.

“Soms hebben we de indruk dat we onszelf voorliegen door te doen alsof”, gaat Marc verder, die in een van de Opvanghuizen voor mannen van ‘t Eilandje woont. Marc is een huisvader ook die de hoede over zijn kinderen verloor omwille van zijn situatie. Tegenover zijn collega’s, die hij dagelijks ziet op het werk, houdt hij zijn situatie geheim. *“Voor hen ben ik een doodnormaal iemand. Iemand die ‘s morgens keurig op tijd op het werk is en ‘s avonds rustig weer naar huis gaat. Ze weten niet dat ik niet naar huis ga. Dat ik in een slaapzaal slaap en dat ik mijn dagelijkse leven deel met andere mannen die, net zoals ik, alles of bijna alles verloren hebben.”*

Haïcha en Marc kennen elkaar niet. Ze zullen elkaar misschien nooit ontmoeten. Toch hebben ze in hun dagelijkse leven alvast één punt gemeen: ze kunnen allebei hun dakloosheid onzichtbaar maken.

“Het moeilijkste, denk ik, is voor mijn kinderen”, geeft Haïcha toe. *“Ze zijn beschaamd om die situatie in hun dagelijkse leven tegenover klasgenoten toe te geven. En ik tegenover hun leraren. Daarom zeg ik liever gewoon niets. Jammer genoeg moeten we soms wel liegen. Want je kan de reactie van mensen niet inschatten.”*

Schrik om af te gaan die soms een bewustwording in de weg staat. Maar hoe kan je aanvaarden om jezelf als dakloze te zien als je nog een loon hebt? Wanneer je huismoeder of -vader bent? *“Ik heb geen eigen woning, maar ik beschouw me niet als dakloze”,* stelt Marc. *“Ik ben geen clochard. Een clochard staat op straat, heeft geen werk. Ook al is het niet van mij en is het tijdelijk, ik heb wel een dak. En ik heb zelfs werk. Dat is alvast dat.”*

“Onzichtbaar worden”

Ook Amélie (25 jaar) heeft “verborgen dakloosheid” meegemaakt. Toen ze bij haar gewelddadige vriend wegging, stond ze daar, alleen met hun dochter Laura, in het midden van de nacht. Omdat ze nergens anders heen kon, had ze geen andere keuze dan de nacht door te brengen in de auto.

Ze is erin geslaagd om, kost wat kost, de schijn op te houden. Nooit tonen dat ze in haar auto woont, oplossingen bedenken om zich te kunnen wassen, tanden te kunnen poetsen. Laura elke ochtend naar school brengen.

Amélie en haar dochter wonen dus op straat. En toch worden ze niet geteld. En ook niet al degenen die slapen op plaatsen die ‘t Eilandje niet identificeert. En ook niet degenen die tijdelijk bij vrienden of familie logeren. En ook niet de vrouwen die ‘s nachts op straat blijven stappen.

¹ <https://kbs-frb.be/nl/telling-dak-en-thuisloosheid>